

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistalenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Granlund, J. (2021) "Voitko toistaa?": kielisopimus lisää työyhteisön kielitietoisuutta. Virke, 4/2021. 26 – 27.

"VOITKO TOISTAA?" - KIELISOPIMUS LISÄÄ TYÖYHTEISÖN KIELITIETOISUUTTA

Tampereen ammattikorkeakoulussa testataan kielisopimuksen tekemistä, kun vieraskielinen sairaanhoitajaopiskelija aloittaa työharjoittelun hoitotyön työyhteisössä. Mutta miksi kielestä pitäisi erikseen sopia? Eikö se ole maailman luonnollisin asia?

TEKSTI JOHANNA GRANLUND

Suomea toisena tai vieraana kielenä puhuvat työntekijät ja harjoittelijat toivovat usein, että heidän tekemiään kielivirheitä korjattaisiin työyhteisössä aktiivisemmin. He myös näkevät harjoittelun tarjoavan tilanteita kielenoppimiseen:

"Opin kieltä puhumalla töissä, harjoittelemalla mahdollisimman paljon ja lukemalla. Mä luen mun työkavereiden kirjauksen ja poimin niistä uusia sanoja, ja yritin muistaa, miten ne kirjoittavat, missä muodoissa ja näin. Mä sanon heti, että en kyllä nyt ymmärrä, anteeksi, voitko toistaa, että sanopa uudestaan, ei tuu sitten niitä väärinkäsityksiä, koska voi tulla paljon ongelmia, jos niitä on."

Helppoa, eikö totta? Korjataan, kysytään ja opitaan? Avoimen keskustelun edessä on kuitenkin esteitä.

Suhtautuminen virheisiin on suomalaisessa työyhteisössä leimallisesti vaikeaa: virheitä pidetään osoituksena virheen tekijän puutteellisesta kielitaidosta ja siten ammattitaidottomuudesta. Käsitys kielitaidosta on siis dikotominen: kielitaito joko on olemassa tai ei ole olemassa. Tämä selittää myös sitä, miksi hoitotyön työyhteisöt odottavat harjoittelijalta valmista kielitaitoa eivätkä siten näe työyhteisöä paikkana kielenoppimiseen.

Toisaalta taas väärinymmärtämisestä huomauttaminen koetaan kiusallisena ja toisen hen-

kilökohtaiseen tilaan tunkeutumisenä. Kynnys puuttua toisen käyttämään kieleen on korkea, ja virheet esimerkiksi teksteissä saatetaan salavilkaa korjata sen sijaan, että ne otettaisiin puheeksi, mikä lisää työyhteisön kuormitusta.

Ymmärtämisen ongelmat pelottavat myös vieraskielistä työntekijää silloin, jos hän kokee oman ammatillisen osaamisensa olevan arvioinnin ja epäilyn alaisena puutteellisen kielitaidon vuoksi. Tällöin harjoittelija saattaa esimerkiksi ilmaista ymmärtäneensä annetut ohjeet, vaikka näin ei olisikaan. Virheen tekeminen ja sen myöntäminen on aina riski, joka vaatii sekä kykyä reflektioon että hyvää itseluottamusta:

"Minusta se on tärkeä se røyhkeys, löytää se røyhkeys, niin kun puhua sitä kieltä, että vaikka tulisi virheitä, niin sitä oppii harjoittelemalla vaan, koska jos ei se kieli tulisi käyttöön, niin ei se jää mieleen, ja se jää oppimatta tavallaan."

Pelko omasta tai viestintäkumppanin kasvojen menettämisestä ja pyrkimys kohteliaisuuteen voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei ymmärtämisongelmiin puututa kuin vasta sitten, kun on aivan pakko, esimerkiksi jos syntyy jokin vaaratilanne.

Kielisopimus tekee tavoitteet näkyväksi

Kielisopimuksen käsite perustuu toisen kielen tutkijoiden **Søren W. Eskildsenin ja Guðrún Theo-**

dórsdóttirin tutkimuksiin. He kuvaavat artikkeleissaan autenttista tilannetta, jossa tanskan kielen alkeisoppija avaa keskustelun hot dog -kioskilla ehdottamalla: "Voidaanko puhua tanskaa?" Kysymyksen myötä asiakkaan ja myyjän välille syntyy näkymätön kielisopimus, ja roolit vaihtuvat kielenoppijaksi ja kielen asiantuntijaksi. Kioskin ravintolatilaa rinnalle syntyy toinen, kielenoppimisen tila, jossa tavoitteena onkin myyntipahtuman sijaan kielellä selviytyminen ja siinä auttaminen.

Yksinkertaisimmillaan harjoitteluun liittyvässä kielisopimuksessa sovitaan esimerkiksi siitä, haluaako harjoittelija, että hänen puhettaan tai kirjoitustaan korjataan tai väärinymmärryksistä huomautetaan. Voidaan myös yhdessä sopia siitä, millaisissa tilanteissa harjoittelija toivoo englannin käyttämistä apukielenä tai siitä, käytetäänkö kahvipöytäkeskusteluissa vain suomea. Harjoittelun alussa harjoittelun ohjaaja ja harjoittelija myös keskustelevat siitä, millaisissa tilanteissa harjoittelija kokee tarvitsevansa kielitukea. Kielisopimuksen solmiminen tekee kielenoppimisen tavoitteen näkyväksi sairaanhoitajan ammatillisen osaamisen tavoitteiden rinnalle.

Kielenoppimisen näkökulmasta kielitietoisien lähestymistavan luoma turvallinen tila työyhteisössä on tärkeä. Kielitietoinen yhteisö antaa harjoittelijalle esimerkiksi mahdollisuuksia käyttää kieltä, vaikka se hidastaisikin hoitotyön hektistä arkea:

Esimerkiksi jos puhelimella täytyy keskustella omaisen lääkärin tai potilaan kanssa, niin se ohjaaja auttaa opiskelijalle mahdollisuus harjoitella sitä puhelimeen keskustelun. Joku yksinkertainen tilanne esimerkiksi se, että opiskelija soittaa jollekin ja ilmoittaa että potilas kotiutuu, niin se ohjaaja sitten antaa opiskelijan harjoitella se tilanne.

Kielisopimuksen solmiminen tekee kielestä sosiaalisesti sallitun puheenaiheen. Kielenoppijan kynnys kysyä ja varmistaa, ja vastaavasti suomea äidinkielenään puhuvien työyhteisön jäsenten kynnys huomauttaa virheistä ja korjata niitä madaltuu.

Luottamus on avain

Vieraskieliset sairaanhoitajaopiskelijat kokevat suomen kielen olevan avain suomalaisille työ-

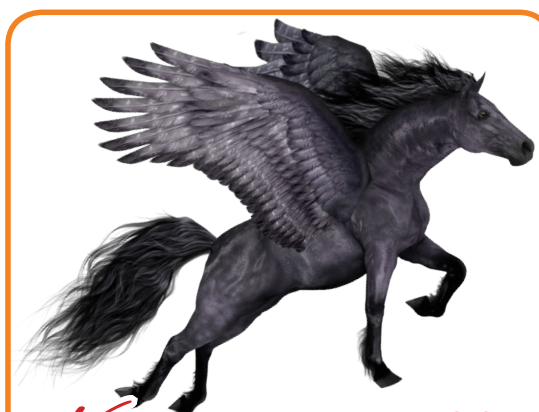
markkinoille integroitumiseen.

"Se ei ole minusta hyvä oletus, että puhutaan englantia ihan missä vaan. Ja etenkin kun me ollaan täällä töissä niin minusta se on yhtä tärkeää se kieli, se kielen ymmärtäminen ja osaaminen, kuin sen työn osaaminen. Se on todella tärkeää, koska sillä kielellä me voidaan kommunikoida ja kertoa meidän ajatuksistamme ja palvella asiakkaitamme ja mukautua joukkoon tai työyhteisöön."

Kielestä sopimisen idea on niin yksinkertainen, että sitä ei yhteisöissä tulla ajatelleeksi. Kielisopimuksen voi solmia opettaja opiskelijansa kanssa tai koko luokkayhteisö yhdessä. Se vaatii kuitenkin toimiakseen aitoa dialogia ja luottamusta sopijoiden kesken: työyhteisössä peräänkuulutetaan ilmapiiriä, jossa on lupa tehdä virheitä, jossa kieli nähdään jatkuvasti kehittyvänä taitona ja jossa kieli on koko yhteisön, ei vain kielenoppijan oma asia.

Tekstissä olevat lainaukset ovat englanninkielisessä sairaanhoitajakoulutuksessa opiskelevan filippiiniläistäustaisen nuoren ajatuksia kielitaidosta työharjoittelussa.

Tekstin kirjoittamisen tukena on käytetty esimerkiksi Minna Sunin, Aija Virtasen, Inkeri Lehtimajan ja Johanna Kompan ajatuksia.

Kirjoittajalle joka haluaa kehittyä

Proosaa, draamaa, lyriikkaa, asiatekstejä – lajeja ja tyyliä, palautteen antamista ja vastaanottamista, vertaistukea. Käytännön kirjoittamista jopa 18 kurssia läpi koko lukion.

Kirjoittajalukio on osa Oriveden lukiota, joka on kotoisa keskisuuri maaseutulukio Pirkanmaalla. Kannustamme lukemaan ja luomaan!

Kirjoittajalukio
ORIVEDEN LUKIO

kirjoittajalukio.fi